

Дело C-687/23

Преюдициално запитване

Дата на постъпване в Съда:

15 ноември 2023 г.

Запитваща юрисдикция:

Tribunal Supremo (Испания)

Дата на акта за преюдициално запитване:

2 ноември 2023 г.

Касатор:

D.E.

Ответник по касационната жалба:

Banco Santander, S. A.

**TRIBUNAL SUPREMO, SALA PRIMERA DE LO CIVIL (ВЪРХОВЕН СЪД,
ПЪРВО ГРАЖДАНСКО ОТДЕЛЕНИЕ, ИСПАНИЯ)**

[...] [процесуални формулировки]

TRIBUNAL SUPREMO (ВЪРХОВЕН СЪД)

Гражданско отделение

Определение №

[...] [съдебен състав]

Мадрид, 2 ноември 2023 г.

[...] [докладчик]

ФАКТИ

I. Релевантни факти

1. Banco Popular Español S. A. (наричана по-нататък „Banco Popular“) пуска емисия „Bonos Popular I/2010 Capital Convertible 8 %“ (наричана също „Краткосрочни и средносрочни подчинени облигации, конвертируеми в дългосрочни подчинени облигации на Banco Popular Español S. A. I/2009“).

На 3 октомври 2009 г. D.E., като едноличен управител на дружество Lera Blava S. L. U., записва 15 от тези конвертируеми облигации за обща сума в размер на 15 000 евро.

През май 2012 г. D.E., отново от името на Lera Blava S. L. U., заменя тези подчинени облигации I/2009 с падеж през октомври 2013 г. с други задължително конвертируеми подчинени облигации (II/2012) с падеж през ноември 2015 г.

На 14 януари 2013 г., като плащане на дължими трудови възнаграждения, дружеството прехвърля на D.E. собствеността върху тези конвертируеми облигации, за което придобиване на собствеността върху облигациите от D.E. банката дава съгласието си на 22 февруари 2013 г.

На 25 ноември 2015 г. задължително конвертируемите подчинени облигации (II/2012) са задължително заменени с акции на Banco Popular.

2. На 7 юни 2017 г. Европейската комисия приема Решение (ЕС) 2017/1246 за одобряване на схемата за реструктуриране на Banco Popular Español S.A. (ОВ L178, 2017 г., стр. 15); Единният съвет за реструктуриране (ЕСП) приема Решение SRB/EES/2017/08 относно схемата за реструктуриране на Banco Popular.

Приетият инструмент за реструктуриране се състои в продажбата на стопанската дейност чрез прехвърляне на акциите към купувач — Banco Santander, който ги придобива срещу едно евро.

Решение SRB/EES/2017/08 на ЕСП е изпълнено с решение от 7 юни 2017 г. на Fondo de Reestructuración Ordenada Bancaria (FROB) (Фонд за организирано реструктуриране на банките, Испания) — в качеството му на изпълнителен орган по реструктуриране съгласно член 2, параграф 1, буква d) от Закон 11/2015 от 18 юни 2015 г. — (наричан по-нататък „FROB“) (BOE, бр. 155 от 30 юни 2017 г., стр. 55470).

FROB взема решение да намали съществуващия към момента дружествен капитал на Banco Popular Español на нула евро (0 €) чрез обезценяването на всички акции в обращение, за да се образува свободен неналичен резерв. В този момент D.E. губи качеството си на притежател на акциите, придобити в резултат на замяната на записаните от него облигации, без да получи каквато и да било насрещна престация.

3. Вследствие на действията по реструктуриране, предприети от FROB в изпълнение на решението на ЕСП, Banco Santander придобива всички

новоиздадени акции на Banco Popular, чиято емисия е резултат от одобреното с това решение преобразуване на инструментите на капитала от втори ред в новоиздадени акции. Впоследствие през 2018 г., в резултат на вливането на Banco Popular, Banco Santander става универсален правоприменник на Banco Popular, която престава да съществува като правен субект.

II. Съдебният спор, по повод на който е отправено преюдициалното запитване. Първоинстанционното и второинстанционното решение

1. През октомври 2016 г. D.E. подава искова молба срещу Banco Popular, с която предявява иск за унищожение на договора за придобиването на подчинените конвертируеми облигации поради порок в съгласието и за връщане на първоначално инвестираната сума (15 000 евро) заедно със законната лихва, считано от датата на записването на продукта. При условията на евентуалност, предявява иск за обезщетение за вреди в резултат на неизпълнение от страна на ответника на законовите му задължения за предоставяне на информация във връзка със записването на облигациите през 2009 г. и последващата им замяна през 2012 г. Като основание на исквете си D.E. сочи неточната информация при предлагането на продукта с оглед на изискванията на Директивата за пазарите на финансови инструменти.

2. Сезираният със спора първоинстанционен съд уважава и приема исковата молба и приема, че записването на задължително конвертируемите подчинени облигации е недействително.

3. Банката ответник обжалва съдебното решение и въззивната инстанция уважава жалбата, тъй като констатира липса на активна процесуална легитимация на D.E.

III. Касационната жалба, с която е сезиран Tribunal Supremo (Върховен съд) и във връзка с която е решено да се отправи настоящото преюдициално запитване

1. D.E. подава касационна жалба срещу решението на въззивната инстанция. С нея се оспорва непризнаването на активна процесуална легитимация, тъй като се твърди, че прехвърлянето на собствеността върху облигациите, извършено от дружеството в полза на неговия управител и едноличен собственик, е действително.

Ако се приеме, че това касационно основание е налице, би било нужно произнасяне по недействителността на придобиването на подчинените облигации I/2009 и последващата им замяна с други задължително конвертируеми подчинени облигации (II/2012).

2. При разглеждането на касационната жалба настоящият съдебен състав решава да изслуша страните по въпроса дали да се отправи преюдициално

запитване до Съда. Двете страни не са съгласни да се отправи преюдициално запитване.

IV. [...] [данни на страните и техните представители]

МОТИВИ

I. *Правото на Европейския съюз*

Настоящото преюдициално запитване е допълнение към преюдициалното запитване, отправено с определение от 15 декември 2022 г. Релевантните разпоредби от правото на Европейския съюз са същите и сега само ги изброяваме:

а) член 34, параграф 1, букви а) и б) от Директива 2014/59/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 15 май 2014 година за създаване на рамка за възстановяване и реструктуриране на кредитни институции и инвестиционни посредници и за изменение на Директива 82/891/ЕИО на Съвета и директиви 2001/24/ЕО, 2002/47/ЕО, 2004/25/ЕО, 2005/56/ЕО, 2007/36/ЕО, 2011/35/ЕС, 2012/30/ЕС и 2013/36/ЕС и на регламенти (ЕС) № 1093/2010 и (ЕС) № 648/2012 на Европейския парламент и на Съвета (наричана по-нататък „Директива 2014/59/ЕС“),

б) член 53, параграфи 1 и 3 от Директива 2014/59/ЕС,

в) и член 60, параграф 2, букви а), б) и в) от Директива 2014/59/ЕС.

Директива 2014/59/ЕС е транспонирана в Испания с Ley 11/2015 de recuperación y resolución de entidades de crédito y empresas de servicios de inversión (Закон 11/2015 за възстановяването и реструктурирането на кредитни институции и инвестиционни посредници) от 18 юни 2015 г., редица разпоредби от които са идентични или сходни с посочените по-горе разпоредби на тази директива.

Запитването е свързано и с практиката, установена с решение на Съда от 5 май 2022 г. по дело С-410/20 (EU:C:2022:351).

II. *Основания за преюдициалното запитване. Колебания във връзка с решение на Съда на Европейския съюз от 5 май 2022 г. (С-410/20)*

1. Испанските съдилища тълкуват по различен начин отделните разпоредби на Директива 2014/59/ЕС във връзка с действията по реструктуриране на Banco Popular, което е довело до различно разрешаване на споровете. Вследствие на това са подадени значителен брой касационни жалби по този въпрос пред Tribunal Supremo (Върховен съд).

2. Решение на Съда от 5 май 2022 г. по дело С-410/20 (EU:C:2022:351) дава тълкуване на разпоредбите на член 34, параграф 1, буква а) във връзка с

член 53, параграфи 1 и 3 и член 60, параграф 2, първа алинея, букви б) и в) от Директива 2014/59/ЕС в контекста на i) искиве за отговорност за съдържащата се в проспекта информация и искиве за унищожение на договора за записване на акции на Banco Popular, ii) придобити при публична подписка, iii) обезценени в процедурата за реструктуриране на тази банка, iv) [които искиве са] предявени от лица, притежавали такива акции на Banco Popular преди откриване на процедурата за реструктуриране.

3. В главното производство, по което се отправя настоящото преюдициално запитване, задължително конвертируемите подчинени облигации I/2009, впоследствие заменени с други задължително конвертируеми подчинени облигации (II/2012), не съответстват на нито един от инструментите на допълнителния капитал, обезценени или обезсилени в резултат на схемата за реструктуриране на Banco Popular. Тези облигации обаче са заменени или преобразувани в акции на Banco Popular на 25 ноември 2015 г. в съответствие с условията на емисията им (серия II/2012). D.E. е притежавал тези акции от датата на замяната до 7 юни 2017 г., когато са обезценени заедно с останалите формиращи дружествения капитал акции по силата на схемата за реструктуриране на Banco Popular.

След замяната на тези облигации с акции на Banco Popular на 25 ноември 2015 г., преди решението за реструктуриране на банката (7 юни 2017 г.), изглежда очевидно, че правното действие на схемата за реструктуриране засяга и акциите, придобити от D.E. при тази замяна и притежавани от него към датата на реструктурирането с последващото им обезценяване, тъй като първото действие по реструктуриране на управителния комитет на FROB от 7 юни 2017 г. се състои в „намаляване на текущия дружествен капитал на Banco Popular Español, S.A. от два милиарда деветдесет и осем милиона четиристотин двадесет и девет хиляди и четиридесет и шест евро (2 098 429 046 евро) на нула евро чрез обезценяване на всички акции, които понастоящем са в обращение [...]“, независимо от придобивния титул.

В настоящия случай възниква неяснота, която е отчасти обща с тази, до която се отнася преюдициалното запитване, отправено с определението от 15 декември 2022 г. Възниква неяснота относно обхвата на погасяването на задълженията за Banco Santander като универсален правоприменник на Banco Popular, и по-специално на задължение или вземане, което би могло да произтече от съдебно решение, с което записването на задължително конвертируемите подчинени облигации I/2009 и придобитите впоследствие чрез замяна II/2012 се обявява за недействително и се разпорежда връщане на първоначално платените суми за придобиването на тези облигации (15 000 евро), като се има предвид, че тези подчинени облигации, конвертируеми в акции, не са част от инструментите на допълнителния капитал, за които се отнасят действията по реструктуриране на Banco Popular, но са преобразувани в акции на тази банка в съответствие с

условията на емисията им преди предприемането на посочените действия по реструктуриране.

В настоящия случай разликата, обосноваваща допълването на отправеното по-рано преюдициално запитване, се състои в това, че искът за унищожение е предявен преди приключването на процедурата за реструктуриране на банката, така че понастоящем, доколкото искът е предявен преди приключването на процедурата за реструктуриране на банката, въпросът е дали посоченото задължение или вземане представлява задължение, засегнато от предвиденото в член 53, параграф 3 от Директивата, с оглед на изключението, установено в тази разпоредба по отношение на „задълженията, които не са натрупани“.

Въпросът възниква, тъй като, както се посочва в решение на Съда от 5 май 2022 г., член 53, параграф 3 от Директива 2014/59/ЕС предвижда, че „когато орган за реструктуриране намали до нула размера [на] главницата на задължение или текущата дължима сума по него, това **задължение и всички други задължения или вземания, произтичащи от него, които не са натрупани** към момента на реструктурирането, се третираат като погасени за всички цели и няма да се признават при последващи производства във връзка с институцията в режим на реструктуриране или нейна институция — правопреемник при последваща ликвидация“ [получерният шрифт е добавен]. В същото решение се подчертава още, че член 60 от същата директива, който се отнася до обезценяването или преобразуването на капиталови инструменти, предвижда в параграф 2, че „[к]огато се обезценява главницата на съответен капиталов инструмент: [...] б) във връзка със сумата, с която е обезценен този инструмент, **няма задължение към притежателя на съответния капиталов инструмент, освен вече натрупано задължение** и задължение за вреди, което може да възникне в резултат на обжалване на законосъобразността на упражняването на правомощията за обезценяване“ [получерният шрифт е добавен].

4. В случая по главното производство, за който се отнася настоящото преюдициално запитване, конвертируемите облигации са станали изискуеми и са преобразувани в акции преди откриването на процедурата за реструктуриране на Banco Popular, и искът за унищожение също е предявен преди откриването на тази процедура по реструктуриране.

5. Както бе посочено по-горе, независимо че решение на Съда от 5 май 2022 г. се отнася до „лицата, които преди откриването на процедурата за реструктуриране са придобили акции чрез предложена от институцията или предприятието публична подписка“, някои от изложените в него съображения са от значение за случай като настоящия.

От една страна, в това решение се припомня, че съгласно член 34, параграф 1, букви а) и б) от Директива 2014/59 „при реструктуриране на кредитна институция или инвестиционен посредник загубите вследствие от

прилагането на тази процедура се поемат приоритетно първо от акционерите, а след това от кредиторите“. И по-конкретно съгласно член 53, параграф 3 от Директива 2014/59/ЕС „когато орган за реструктуриране намали до нула размера [на] главницата на задължение или текущата дължима сума по него, това **задължение и всички други задължения или вземания, произтичащи от него, които не са натрупани** към момента на реструктурирането, се третират като погасени за всички цели и няма да се признават при последващи производства във връзка с институцията в режим на реструктуриране или нейна институция — правопреемник при последваща ликвидация“ (т. 33).

В същото решение се посочва още, че „[ч]лен 60 от Директива 2014/59/ЕС, който се отнася до обезценяването или преобразуването на капиталови инструменти, уточнява в параграф 2, първа алинея, буква б), че няма задължение за притежателя на съответния капиталов инструмент във връзка със сумата, с която чрез решението за реструктуриране е обезценен инструментът, **освен вече натрупано задължение** и задължение за вреди, което може да възникне в резултат на обжалване на законосъобразността на упражняването на правомощията за обезценяване“.

В испанското право под „възникване на задължението“ се разбира моментът, в който възниква правото да се поиска изпълнението на дадено задължение, а под „падеж“ — изтичане на определения срок за изпълнението на дадено задължение, след което същото става изискуемо.

От друга страна, в разглеждания случай евентуално уваженият иск за връщане на първоначално платената сума за придобиването на конвертируемите облигации вследствие на обявяването на тяхното записване и последващата им замяна за недействителни е свързан със задължение, възникнало в резултат не „на упражняването на правомощията за обезценяване“, а на продажбата на финансовите продукти, предмет на първоначалната инвестиция. С други думи, в основата на иска не стои загубата на стойността на инвестицията като последица от обезценяването на акциите, а отговорността, произтичаща от първоначалната сделка за записване на облигации, впоследствие преобразувани в акции.

В този смисъл, обстоятелството, че евентуалното задължение за връщане е възникнало извънсъдебно (и следователно следва да се счита за натрупано по смисъла на Директивата) и че същото е изискуемо (поради необвързаността му със срок), не е пречка то да бъде определено като „условно задължение“ до окончателното му признаване (или отхвърляне) по съдебен ред, поради което изглежда логично такива задължения (предмет на настоящ или евентуален бъдещ съдебен спор) да могат да се вземат предвид при една справедлива оценка на задълженията на институцията, срещу която са предявени обезщетителни или реституционни иски във връзка с предлагането на същите тези финансови продукти.

6. Ако се приеме, че тези задължения, които могат да произтичат от евентуалната отговорност при предлагането на подчинените облигации, задължително конвертируеми в акции, по никакъв начин не са част от посочените „вече натрупани задължения“, за които се отнася предвиденото в член 60, параграф 2, буква б) от Директива 2014/59 изключение от правилото за погасителното действие на обезценяването, нито от натрупаните задължения към момента на реструктурирането на Banco Popular, за които се отнася член 53, параграф 3 от същата директива, D.E. няма да притежава активна легитимация по предявения от него иск срещу Banco Santander, който е предмет на висящото пред настоящия съдебен състав касационно производство.

ДИСПОЗИТИВ

НАСТОЯЩИЯТ СЪДЕБЕН СЪСТАВ ОПРЕДЕЛИ: [...] отправя до Съда на Европейския съюз следния преюдициален въпрос:

Трябва ли разпоредбите на член 34, параграф 1, букви а) и б), във връзка с член 53, параграфи 1 и 3 и член 60, параграф 2, първа алинея, букви б) и в) от Директива 2014/59/ЕС да се тълкуват в смисъл, че евентуалното задължение или вземане, което би могло да произтече от осъждането на институцията правопреемник на Banco Popular да плати обезщетение като последица от иск за отговорност във връзка с предлагането на финансови продукти (подчинени облигации, задължително конвертируеми в акции на същата банка), невключени сред инструментите на допълнителния капитал, за които се отнася схемата за реструктуриране на Banco Popular, и преобразувани в акции на тази банка преди приемане на схемата за нейното реструктуриране (7 юни 2017 г.), може да се счита за задължение, засегнато от предвиденото в член 53, параграф 3 от Директива 2014/59 обезценяване като задължение, „което не е натрупано“, поради което ще се третира като погасено и няма да може да бъде противопоставено на Banco Santander в качеството ѝ на правопреемник на Banco Popular, когато искът, по който е присъдено обезщетението, е предявен **преди приключването** на процедурата за реструктуриране на банката?

Или напротив — посочените разпоредби трябва да се тълкуват в смисъл, че описаното задължение или вземане представлява „натрупано“ задължение (член 53, параграф 3 от Директивата) или „вече натрупано задължение“ [член 60, параграф 2, буква б)] към момента на реструктуриране на банката и като такова не подлежи на погасяване или обезсилване, поради което може да бъде претендирано срещу Banco Santander в качеството ѝ на правопреемник на Banco Popular, дори когато искът, по който е присъдено обезщетението, е предявен **преди приключването** на процедурата за реструктуриране на банката?

[...] [заклучителни процесуални формулировки и подписи на съдиите]